

ANSAMBLUL "SUGALETE"

Ansamblul "Sugalete" reprezinta un șir de case cu arhitectura gotica cu portic, care ocupă inca din evul mediu frontul de nord al celui mai important țesut urban al orașului pe latura de nord a Pietei Centrale, avand azi numere de la 13 la 24. Acest complex este unul dintre cele mai importante exemple de ansambluri arhitecturale urbane medievale pastrate in Transilvania.

Parcellele cu fronturi de 8 - 10 m și

lungimea de aproximativ 50 m reprezinta un model de parcelare utilizat in interiorul zidurilor in perioada medievals. Cladirile dezvoltate dupa un plan in forma de "L" aveau la parter ateliere și depozite, iar la etaj spatiu de locuit. Principiul conform caruia terenul orasenesc este un bun public, a permis sprijinirea planseelor și boltilor caselor noi pe zidurile caselor invecinate rezultand astfel un lant de imobile cu ziduri comune. Latura

dinspre strada a imobilelor se incheia in partea superioara cu un pinion de zidarie (dupa modelul arhitecturii gotice) dar din sec. XVIII - XIX acestea vor fi demolate, iar panta de scurgere a

acoperisului va fi proiectata spre strada.

Aceasta zona a Bistritei a fost locuita in sec. XV - XVI de familiile bogate ale patricienilor locali precum: **Kretschmer, Eiben, Fleischer, Kesthyus, Petermann** etc. Din epoca moderna se cunosc proprietari precum: **Binder, Tomae, Himberg, Lutsch**, etc. care se ocupau tot cu activitati comerciale, ca dovada ca zona a continuat sa joace un rol economic neintrerupt. Ca urmare imobilele in cauza au fost permanent modificate si adaptate noilor cerinte asa cum, dealtfel, se intimpla si astazi.

PIATA CENTRALA, NR. 13, PAROHIA EVANGHELICA

Dateaza de la sfarsitul sec. XV cu modificari masive in sec. XVIII.

Este caracterizat prin portal carosabil cu deschidere in arc frant profilat cu 2 scoti adanci ce incadreaza un tor cu sectiune in forma de para. Scutul heraldic din cheia de arc este datat 1480. Din aceeași perioada dateaza portalul cu baghete incrucisate de la etaj. Constructiile anexe de pe latura de vest a imobilului pastreaza ferestre de influenta renascentista de la jumatatea sec. XVI.

Parterul si etajul au fost readaptate in sec. XVIII cand imobilul primeste o serie de bolti boeme. Fatada pastreaza incastrata intr-o nisa statuia Sfantului Nicolae (*fostul hram al actualei Biserici Evanghelice*), sculptura poarta influente stilistice medievale. Acoperisul din tigla cu panta de scurgere paralela cu axul strazii si cu pante mai domoale de scurgere, isi are inceputurile in sec. XVIII.

Acest imobil are si azi aceeași functionalitate ca acum 500 de ani de zile cand a fost edificat, parohie a bisericii evanghelice.

PIATA CENTRALA, NR.14

Dateaza de la sfarsitul sec. XVI conform boltilor in cruce pe ogive din cele doua travei de la gangul pietonal de la strada(ogivele sunt profilate cu 2 scoti adanci specifice goticului tarziu).

Imobilul face obiectul unei tranzactii in 1432 cand este cedat *Ordinului Catholic Fraternitas beate Virginis* iar in 1512 este renovat pe cheltuiala sotiei consilierului orasului Ursula Forster.

Parterul si etajul sunt readaptate in sec. XIX neconservand alte elemente medievale. Fatada are conform elementelor stilistice: pilastri ce ritmeaza fatada, ancadramentele de zidarie ale ferestrelor si cornisa acoperisului cu modilioni dateaza de la mijlocul sec. XIX. Acoperisul din tigla, cu doua lucarne dreptunghiulare a fost refacut la inceputul sec. XX cu o panta de scurgere mai putin pronutata decat in trecut.

PIATA CENTRALA, NR.15

Portal de la etaj cu inscriptia **1480**, scuturi heraldice si numele proprietarului de atunci : **Petermann**. Din aceeasi perioada fac parte inca un portal de la etaj, cu o profilare mai simpla dar cu acelasi tip de deschidere specific sfarsitului de sec. XV, o fereastră cu menou si traversa de piatra de la parter, portalul carosabil si boltile pe ogive de la treveile gangului de la strada. Renovarile de la mijlocul sec. XVI sunt sustinute de existenta unui portal la etaj cu profilatura mai aplatizata si la care capetele profilelor se intorc in unghi drept spre interior (*model utilizat in Transilvania in sec. XVI*). Cornisa ancadramentului decorata cu 2 taloane este specifica Renasterii. Din aceeasi perioada dateaza scara cu 2 rampe innobilata de o coloana.

In sec. XVIII imobilul este renovat si partial recompartimentat. Unele inaperi de la etaj primesc bolti boeme.

In sec. XIX imobilul este din nou adaptat cerintelor contemporane fiind dotat cu luminatoare si este redimensionata panta acoperisului.

Fatada combina elementele de sec. XVIII (*citite in proportiile si forma ferestrelor*) cu elemente neoclasice, exemplu fiind ancadramentele dreptunghiulare de zidarie si mici cornise pentru decorarea ferestrelor.

Acoperisul din tabla cu 3 lucarne este efectul unei renovari din sec. XX (*o imagine din 1926 prezinta o alta inclinatie a pantei acoperisului*).

PIATA CENTRALA, NR. 16

Dateaza de la sfarsitul sec. XV si cu renovari in sec. XVI, XVIII si XIX. Bolti sustinute de arcuri frante la parter, proportiile interioarelor si grosimea zidurilor.

Fatada se incadreaza stilistic in neoclasicism datand de la a doua jumatate a sec. XIX. Cornisa ce separa parterul de etaj, lesenele si reproportionarea ancadramentelor de la ferestre sunt de factura neoclasică, desi proportiile generale ale fatadei par adaptate dupa un model de dupa sec. XVIII.

Acoperisul din tigla cu panta de scurgere spre strada a fost realizat in sec. XX.

PIATA CENTRALA, NR. 17

Boltile in cruce si arcurile de descarcare ale parterului apartin sfarsitului de sec. XV, iar in sec. XVIII imobilul este redimensionat. Fatada mosteneste proportii din sec. XVIII dar este decorata in sec. XIX. Spre exemplu mica arcatura decorativa de sub cornisa acoperisului poate fi legata de ambianta romantica a neogoticului.

Acoperisul de tigla cu panta de scurgere spre strada a fost realizat in sec. XX.

(intr-o imagine din 1909 imobilul avea un acoperis comun cu imobilul de la nr.16 cu pante de scurgere spre aripile lungi ale imobilului, nu spre strada).

PIATA CENTRALA, NR.18

Bolti in cruce si cu penetratii de sec. XVI in zona parterului.

Fatada adaptata in sec. XIX in spirit neoclasic. Lesenele ce incadreaza etajul si partea superioara a ancadramentului ferestrelor dateaza de la jumatatea sec. XIX. Chenarul ce incadraza tocurile ferestrelor si parti din cornisa acoperisului au fost renovate probabil la sfarsitul sec. XIX.

Acoperisul in doua ape din tigla cu o lucarna din tabla a fost realizat la inceputul sec. XX.

PIATA CENTRALA, NR.19

Dateaza din sec. XVI cu renovari si adaptari in sec. XVIII si XIX.

Bolti si arcuri de la parter dateaza din sec. XVI. Fatada dateaza in linii mari din prima jumatate a sec. XIX dar pilastrul din extremitatea de est a fatadei si proportiile unor elemente decorative sunt reminescente ale vechii fatade de sec. XVIII.

Acoperisul din tabla cu 2 lucarne este realizat in sec. XX.

PIATA CENTRALA, NR. 20

Din sec. XVI fac parte o parte din boltile parterului si portalul carosabil. Din sec.XVIII se refac bolti la beciul de pe latura de est a imobilului si segmente din gangul carosabil. In sec.XIX fatada este redecorata si interiorul este reamenajat noilor standarde de confort.

Fatada realizata in spirit neoclasic la jumatatea sec. XIX, cand printr-o

cornisa discreta s-a mascat diferenta dintre parter si etaj, iar panta acoperisului devine mai putin abrupta. Cele 4 ferestre ale etajului erau incadrate in chenare de zidarie ce au fost inlaturate spre sfarsitul perioadei interbelice (la 1926 inca existau aceste chenare de zidarie). Acoperisul din table si cu o panta redusa pentru scurgerea apei, realizat dupa principiile neoclasicismului.

PIATA CENTRALA, NR.21

Dateaza din sec. XVI cu renovari importante in sec. XVIII si apoi la sfarsitul sec. XIX - inceputul sec. XX.

Din sec. XVI s-au pastrat in zona parterului bolti si arcuri de sustinere. Din sec. XVII face parte cea mai mare parte a imobilului. In jurul anului 1900 interiorul este din nou redimensionat si este reamenajata fatada.

Fatada deosebit de pitoreasca reprezinta un exemplu de arhitectura bistriteana din primul deceniu al sec.XX cand arta 1900 europeana trecea printr-o faza decorativa geometrica. Inlantuirea elementelor geometrice pe fatada dupa modelul artei populare a fost utilizat de o serie de arhitecti maghiari si in alte orase transilvanene

precum;

Tg.Mures, Cluj, Oradea,etc.

Acoperisul din tigla cu panta de scurgere spre strada a fost realizat pe la mijlocul sec.XX.

PIATA CENTRALA, NR.22

Dateaza de la sfarsitul sec.XVI, cu renovari importante in sec.XVIII si apoi in a doua parte a sec.XIX ; din prima faza de constructie s-au pastrat o parte din boltile parterului si cateva arcuri de sustinere. Din sec.XVIII dateaza mare parte din imobilul actual cu readaptari in sec.XIX, inclusiv la fatada.

Fatada de pe la mijlocul sec.XIX avand la etaj 4 ferestre incadrate in chenare de zidarie simple care au suferit unele simplificari. Cornisa ampla a acoperisului si fragmentul de pilastru din extrema estica a fatadei amintesc de somptuozitatea de altadata a imobilului.

Acoperisul de tigla cu panta de scurgere spre strada a fost renovat la mijlocul sec. XX (*in perioada interbelica invelitoarea de tigla era mult mai inalta*).

PIATA CENTRALA, NR. 23

Dateaza din ceea ce este vizibil din sec. XVIII fiind renovat destul de amplu in sec. XIX. Din sec. XVIII fac parte o parte din boltile parterului si unele arcuri de sustinere. In sec. XIX imobilul este renovat si redimensionat, fiind redecorata si fatada.

Fatada de sec. XIX tinde sa se apropie de neoclasicism, dar relatia dintre pilastrii supradimensionati si ferestre cu ancadramente simpliste creeaza un aer usor eclectic. Cornisa ampla cu denticuli continua si la imobilul vecin. Acoperisul din tigla a fost renovat in ultimul deceniu, cu ocazia restaurarii imobilului vecin de pe latura de est.

PIATA CENTRALA, NR. 24

Dateaza din sec.XVI, fiind renovat in sec.XVIII si apoi in sec.XIX. Din sec.XVI sunt vizibile unele fragmente de ancadramente cu cateva elemente stilistice. Din sc. XVIII sunt vizibile cateva bolti si arcuri de

sustinere.

Fatada organizata pe 3 axe este ritmata de pilastrii cu capiteluri inspirate de ordinul ionic.

Antablamentul decorativ din caramida face insa trimitere spre ordinul corintic.

In perioada interbelica la parterul imobilului functionase o farmacie.

Aceasta cladire puternic deteriorata a fost restaurata si azi aici se afla Galeria de arta plastica „ARCADE 24” si atelierelor de creatie ale artistilor.

Bibliografie:

“Topografia monumentelor istorice din municipiul Bistrita” –
Corneliu Gaiu si Vasile Duda - editura Accent- 2009